

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (raven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju n. pr. (April 30-1927) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Pomnite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

SRAMOTNA PEGA ZA KAPITALISTIČNO DRUŽBO.

Frank Morrison, tajnik Ameriške delavske federacije, je v majniški izdaji "American Federationista" objavil članek, ki pripoveduje o izkoriščanju otrok v tekstilnih tovarnah južnih držav tako gorostasne stvari, da človek pri čitanju misli, da čita fakte o stvarih, ki se gode tam na Kitajskem, kjer tujezemski imperijalisti izkoriščajo domačine.

Morrison opisuje "tri male sužnje kapitalizma," ki tvorijo tipično sliko izkoriščanja dvajset tisoč otrok pod štirinajst letom v južnih tekstilnih tovarnah. Tu je šest let stara deklica, ki prede. Dvanajst ur stoji vsak dan med brenčnimi in bučnimi stroji in njeni drobni prstki love niti, ko se utrgajo. Za to delo prejema deset centov na dan. Druga deklica je stara devet let. Ona dela že tri leta v tovarni. Živeci so ji odpovedali, zbolela je in po nekaj tednih je bila zopet priklenjena k pleklenskim strojem. Tam je deček, o katerem se ne ve, koliko je star, kajti deček se ne spominja starosti, ampak le tega, da dela v tovarni, odkar sega njegov spomin nazaj v preteklost. Star je mogoče okoli enajst let.

Pet in dvajset let je trajala agitacija proti takim razmeram v tekstilnih tovarnah in leta 1916 je kongres sprejel zakon za zaščito otrok, ki ga je pa najvišje sodišče s petimi proti štirim glasovom proglasilo za neustavna. Kongres je sprejel izboljšani zakon za zaščito otrok, in najvišje zvezno sodišče ga je zopet proglasilo neveljavnim. Na to je kongres sprejel resolucijo, s katero je predlagal amendment k ustavi, da lahko nato sprejme zakone za zaščito otrok.

In kaj se je zgodilo, ko je bil amendment k ustavi predložen državnim zakonodajnim zbornicam? Južni tekstilni tovarnarji so pričeli s propagando proti amandiranju ustave po vseh državah Unije in ne samo v južnih državah. Ta propaganda ni bila le smešna, temveč bila je tudi nizkotna. Kričali so, da se hoče zvezna vlada umešavati v domače stvari in ukazovati starišem, kako naj vzgajajo svoje otroke. Tej propagandi se je pridružila tudi najvišja katoliška duhovščina in tako se je zgodilo, da nista dve tretjini državnih zakonodaj sprejeli ustavnega amendmenta.

Zaščita otrok je v južnih državah še vedno šepava. V Floridi lahko delajo dečki in deklice pod šestnajstim letom po 54 ur v tednu. V Georgiji ni nobene meje za dnevne delavne ure, a v tednu je dovoljeno delati šestdeset ur. V Severni Karolini je dovoljeno dnevno izkoriščati otroke po enajst ur, v tednu pa šestdeset ur. V Južni Karolini je dovoljen deseturni delavnik z izjemami, pa 55 ur dela v tednu. Zakon v Teksasu pravi, da otroci lahko delajo po osem ur dnevno ali 48 ur v tednu, dokler ne dosežejo petnajstega leta. V Severni Karolini ne dovoljuje zakon delati otrokom, dokler niso stari 14 let. Fakt je pa ta, da v tovarniškem mestu ne hodi dvajset odstotkov otrok, ki so dosegli starost 13 let, v šolo.

Ko so v dveh tipičnih južnih tovarniških mestih preiskali inteligentnost otrok po treh metodah, so dognali s to preiskavo, da je inteligentnost otrok od pol tretjine do dveh tretjin pod normalno inteligentnostjo. Podnormalni otroci so v splošnem sinovi in hčere starišev, ki so delali veliko let in ob dolgotrajnem delavniku v tovarnah.

Zagovorniki kapitalističnega načina blagovne produkcije in distribucije kriče, da se število zločinov množi in priporočajo za znižanje števila zločinov sredstva, ki so ravnotako učinkujoča kot Blažev žegen. Nobeden izmed teh zagovornikov kapitalizma ne prizna vzrokov za pomnožitev števila zločinov v sedanjih družabnih razmerah, ki imajo svoj izvor v kapitalističnem gospodarskem sistemu.

Tovarnarji izkoriščajo otroke, ker jih do tega sili konkurenčni boj. Sinovi in hčere delavskih starišev morajo že v zgodnji mladosti v tovarne. Največ otrok pod normalno inteligentnostjo se pa rodi onim starišem, ki morajo preživeti svoje življenje pri vsakdanjem in dolgotrajnem tovarniškem delu. Kriminologi so pa dognali, da je pamet največ kriminalcev pod normalno-intelegenco.

To priča, da je treba odpraviti otroško delo v tovarnah, za odraslene delavce je po treba postavno znižati delavni čas. Kapitalistična človeška družba se ne briga za taka resnična dejstva. Ona je zgradila za sinove in hčere delavskih starišev ječe, električni stol in vislice. In s tem misli, da je izvršila svojo dolžnost.

SLIKE IZ NASELBIN

Nekoliko zgodovine o ustanovitvi društev v Milwaukeeju. Milwaukee, Wisconsin. — V časih živimo, ko razna društva proslavljajo svoje deset-, petnajst- in dvajsetletnice v milwaukeejski slovenski naselbini. Praznovali so:

Pevski klub "Danica" desetletnico 28. novembra, 1926; soc. pevski zbor "Naprej" petnajstletnico dne 12. decembra, 1926;

"Napredna Slovenka" št. 6 J. P. Z. S. petnajstletnico dne 27. marca, 1927;

Dramski odsek društva "Lilija" desetletnico dne 17. aprila, 1927;

mladeniško samostojno društvo "Lilija" petnajstletnico dne 1. maja, 1927;

V bodoče pa bodo obhajali: "Sestre Slovenije" št. 9. J. P. Z. S. desetletnico dne 8. maja, 1927;

društvo "Veneta" št. 192 S. N. P. J. petnajstletnico dne 6. novembra, 1927.

Vse to proslavljanje in praznovanje pove mislečemu človeku, da so morali biti pred leti tukajšnji Slovenci silno agilni. To me je pripravilo do današnjega pisanja, v katerem naj podam nekakšno sliko o postanku prvih in poznejših številnih društev. Sicer sem tiste čase še guli šolske klopi in se pretepal pa lasal z vašimi razposajenci v starem kraju, ali živo se še spominjam, kako mi je moj oče, ki je bil tudi med prvimi tukajšnjimi naselniki, slikal Ameriko in Slovence. Opiram se tudi nekoliko na zanesljive podatke, ki sem jih nabral.

Ce hočemo najti vzroke o prvih društvih, moramo seči celih 35 let nazaj, ko so se začeli sem naseljevati prvi Slovenci. V večjem številu so začeli prihajati semkaj šele okoli leta 1900. Kakor prvi so tudi poznejši prihajali semkaj iz enakih vzrokov, namreč "s trebuhom za kruhom". Prvi naselniki so polagoma dobivali sem svoje družine, sorodnike, prijatelje in znance. Prvi so tvorili nekake vzajemne družine; zatekali so se drug k drugemu v stiski in potrebi; med njimi je vladala sloga. Neveščji angleščine, nepoučeni o ameriških običajih in vrhutega še izkoriščani od tujcev so imeli enaka stremeljenja in to jih je vezalo skupaj. Živel so skromno, delali pridno in varčevali, zraven pa bili dobre volje, kakor je že slovenska navada. Polagoma so pričeli spoznavati, da jim je nova domovina neizprosna, mrzla in trda. Kruh, katerega jim je delila, je bil krvavo prisluzhen; poznala je le mlade, zdrave in krepke ljudi. Kakorhitro je odpovedalo zdravje, so bili prepuščeni sami sebi in na milost rojakov in prijateljev. Prvotno število se je od leta do leta množilo in družina je postala pretesna za vse. Tako so pričeli misliti na ustanovitve podpornih organizacij. Slišali so o prvi jednoti, ki je bila ustanovljena 2. aprila, 1894 v Jolietu, Ill. To je bila K. S. K. J. In tako so tukajšnji prvi naselniki ustanovili društvo ter ga pridružili tej jednoti.

Sladile so druge jednote in druga društva. Med tistimi, ki ima tu veliko svojih vej je S. N. P. J., ki je bila ustanovljena 4. aprila, 1904, v Chicagu, Ill. Ravnotako ima J. P. Z. S., katere sedež je v Milwaukeeju ter postuje samo v Wisconsinu, tu dosti svojih društev, katere so tudi popularna v naselbini.

Med tem so se ustanovljala številna druga društva, samostojna na podporni in tudi izobraževalna. Na ta način so se Slovenci v Milwaukeeju razvijali družabno in duševno.

Na duševni razvoj smo v velik meri dolžni pionirskemu pevskemu klubu "Zvon", ustanovljenemu 1. maja, 1905. Ta klub je nastopal s slovensko pesmijo na vseh različnih prireditvah, neglede na razna politična prepričanja. Tudi drugi, po-

znejši so mnogo pripomogli k izpopolnjevanju Slovencev v naši naselbini, kakor na primer tamburaški klub "Adrija", soc. klub "Edinost", soc. pevski zbor "Naprej" in delavsko izobraževalno društvo s knjižnico, poznejši pevski klub "Danica", ki se je izčimil iz samih članov društva "Lilija", kakor tudi dramski klub "Lilije", ki so ga člani ustanovili leta 1917. Sedaj stopa po isti poti pred kratkim ustanovljeni ženski pevski zbor "Planinska roža".

Vsem tem gre zasluga za doseganje uspehe v naselbini. Med samostojna društva spada "Lilija" ustanovljena 14. aprila, 1912. Ustanovljeno je bilo bolj iz želje po samostojnosti in neodvisnosti kot pa iz potrebe. Fantje so hoteli nekaj svojega, v čemur bi jih nihče ne zapostavljal ali celo sovražil in zaniževal. Društvo je vedno lepo napredovalo, čemur je dokaz številno članstvo, trdna blagajna in splošna priljubljenost v naselbini.

Danes se torej ponaša slovenska naselbina v Milwaukeeju z nič manj kot 28 društvi in klubovi.

Prosvetna društva so se ustanovljala radi potrebe, poznejša radi izobrazbe, nekaj pa tudi zaradi konkurence. Končno pa za služijo vsa ta društva priznanju, kajti povsod je bilo treba boj in poirtvovanja. S tem, kar so milwaukeejski Slovenci dosegli do sedaj, so dokazali, da je v njih zmožnost in smisel za vse dobro in lepo. Ne smemo pa se zadovoljiti s tem, kar imamo in ne misliti, da je naše delo dovršeno, sedaj ko imamo veličansko število društev. Ne! Naš skupni cilj v bodoče naj bo, vsa ta društva bolj zediniti, jih združiti in izpodrinuti škodljivo politiko, katere ni malo med nami. Ta nam ne dela nikake časti in prav nič ne koristi za skupnost Slovencev, ampak služi samo nekaterim posameznikom. Sedaj ko praznujemo vse te obletnice in ko smo se pričeli angleščine ter ameriškega življenja, sedaj, ko smo pridobili na številnih izkušnjah, je čas, da se pričnemo udeleževati po tistem reku, ki pravi: "V slogi in združenju je moč in napredek."

Strinimo vse naše moči, vse naše izkušnje in vsa ta naša društva, za skupni dobrobit Slovencev. Eno naših skupnih del bi predvsem moralo biti za Slovenci dom, za katerega se že dolgo potegujemo. Priporočam vsem tem društvom, ki obstojajo v naši naselbini, da se pridružejo pri skupnem delu.

Družba Slovenski dom je sedaj inkorporirana in 20. maja se vrši najvažnejša seja v Tamse-tovi dvorani. Postanite ustanovni člani s tem, da se podpišete za delnice in agitirajte povsod za naš skorajšnji Slovenski dom. Do sedaj se je pridružil že dvanajst različnih društev k Slovenskemu domu. Delujmo na to, da pridobimo prav vsa društva za to našo prepotrebno skupno stvar.

Naša številna podporna društva so protekcijska posameznikom za slujaz boleznij, nesreče ali smrti. Pevska, dramska in izobraževalna društva so merila naše duševne zrelosti in zmožnosti. Slovenski dom pa nam bo spomenik naše gospodarske moči, prave zavesti, edinstva in kooperacije. Zato pa vsi na delo za Slovenski dom. — Joe Matoh.

Odgovor na izjavo proti malim trgovcem.

Washington, Pa. — Član jednote sem že dvajset let, pa se nisem še nikoli prepiral v listu in spravil v javnost kako osebnost. Zato pa upam, da mi bo dovoljen prostor za kratek dopis.

V št. 99 Prosvete sem videl dopis Valentina Demšarja, ki pravi, da smo vsi mali trgovci že na strani kompanij. S tem sem prizadet tudi jaz, ki pa zase prav dobro vem, da se še nisem pro-

dal nobeni kompaniji, da bi s tem škodoval delavstvu. To tudi lahko dokazem, sam imam precejšnje število odjemalcev, med katerimi so tudi Slovenci, in ti lahko povedo, če sem koga nam govarjal, naj gre delat v ne-unijske rove. V zvezi s kompanijami mi tudi ni treba biti, ker nisem še na robu propada in bom še lahko pomagal svojim unijskim odjemalcem, če me bodo v tem oziru potrebovali.

Čudno se mi zdi, da je ravno dotičnik pričel kritizirati; saj je tudi on mali trgovec, ki trži z mlekom in jajci. On tudi rad vsakemu proda mleko, še takemu ga pošlje na dom, ki je prvi pričel delati pod open shopom. Nikakor torej ni upravičen kazati na trgovca, če neunijskemu delavcu kaj za "cash" proda.

Pozdrav zavednim delavcem in čitateljem. — Mike Podboj.

Hrvaška predstava v Detroitu.

Detroit, Michigan. — Organizacija Jugoslovenskega prosvetnega saveza vpripori v nedeljo dne 22. maja v Rumunskem domu na 1473, Farnsworth ave. (med Russell in Riopell st.) veliko zgodovinsko dramo "Zlatorevo zlato." Ta igra je vzeta po romanu Avgusta Sence in je pripoved iz srednjega veka o hrvaškem plemstvu in meščanstvu, med katerimi se je vršila dolga borba. Pokazujejo se tragični uboji v družini, kakor tudi pokolji med narodom, ki se sam uničuje na razne načine ter se navaljuje kakor zver na drugega.

Vsak Jugoslovan v Detroitu, ki razume hrvaščino, bi moral posetiti to prireditev, v kateri je marsikaj lepega in tudi podučnega. "Zlatorevo zlato" je v Ameriki bilo prvič igrano v Chicagu s tako velikim uspehom, da so morali dramo ponoviti. Ne bomo zadnji niti v Detroitu in pokažimo, da tudi mi cenimo vsako koristno stvar. Vstopnina je v predprodajo 75c za osebo, pri vstopu pa \$1.00. Otroci v spremstvu staršev ne plačajo nič. Vstopnice se dobe na prodaj v prostorih J. P. S. na 5427 Hastings st. v Hrvaškem domu pri hišniku in tudi v restavraciji pri Steve Brdarju, kakor tudi pri vseh članih J. P. S. Kupite vstopnice že v predprodaji in pridite na to prireditev. Za veliko udeležbo se že naprej zahvaljuje — odbor.

Kako nastanejo povodnji

Največja povodenj v zgodovini reke Mississippi sedaj razsaja. Pričakovali so jo že pred osmimi meseci, ko se nič ni dalo storiti, da se povodenj prepreči.

Sedanja povodenj je začela se kasno v avgustu lanskega leta, ko so nastopila velika deževja, ki so natekla vodovja enega ali dveh rek v Kansasu in Oklahomi.

V oktobru je bila povodenj rek Arkansas in Neosho, ki je povzročila škodo kakih 40 milijonov dolarjev. Lani v jeseni je zastopnik federalnega vremenskega urada videl kepe blata lepeče na steblih korus, deset čevljev visokih, daleč proč sredi prireje. Potem je deževanje prešlo na vzhod čez države Missouri, Illinois, Ohio, Tennessee, Kentucky in Cumberland porečje. In vse to se je zgodilo v letnem času, ko je drugače najmanj vode v reki Mississippi in njenih pritokih.

Vremenski urad je tedaj znal, ako bo v nastopni zimi in spomladni veliko dežja čez normalno, da je velika povodenj neizogibna. Ali nihče ne more uganiti vnaprej količino dežja in zato niti vremenski urad ni mogel proročati veličine sedanje povodnji.

Poplave nastanejo v porečju Mississippija, kadarkoli je nenavadno veliko deževja v spomladni, kajti pokrajina ob veliki reki in njenih pritokih je jako plavna in ne drži deževnice kot se to godi v goratih in gozdnih pokrajinah. Raz vseh strani se deževnica priliva v reke, ki pritakajo v Mississippi in doledno kmalu napolnijo — veliko reko z deročim vodovjem, ki ga umetni nasipi ali "levees" (kot jih tam imenujejo) ne morejo več ustavljati. Čim voda udere skozi na-

sip ali presega višino nasipa, poplavi vso okolico, ki leži le par čevljev visoko nad normalno površino reke.

Kasno v decembru je bilo veliko deževja v državah Tennessee in Kentucky. Na to so poročali, da je reka Cumberland presešla vse rekorde in voda reke Tennessee je bila jako visoka. Ti dve reki se zlivata v reko Ohio, ki priteka v Mississippi. Velika deževja so natekla reko Ohio že v januarju in potem se je deževanje še bolj razširilo čez deželo. Tekom marca je vsak pritok Mississippija — od Des Moines, Iowa, proti jugu in vzhodu — bil v stanju povodnji.

Ni dvoma, da je sedanja visoka voda ena izmed najvišjih, kar jih je kdaj bilo v Mississippiju. Povodenj l. 1922 je druga največja in ona l. 1882 stoji na tretjem mestu.

Federalni vremenski urad razpošilja vsak dan leta poročila o pretekih povodnjih, nekaj štiri tedne vnaprej, nekaj le 18 ur. Naraščeno vodovje Mississippija se nabira iz tako oddaljenih rek in strokovnjaki so proučili ravnanje te reke tako temeljito, da je mogoče preračunati visokino in brzino struge v spodnjem toku Mississippija nekoliko tednov vnaprej, predno vodovje pridere čez Louisiano ob južnem koncu reke.

Da se mesto New Orleans ob skrajnem delu reke Mississippi reši pred povodnjo, so vojaški inženirji razstrelili nasip ali morski jez, da se deroče vodovje izlije v jezero Borgne, ki je direktno spojeno z morjem.

Ravno pod mestom New Orleansom blizu jezera Borgne reka Mississippi napravlja oster ovinek in ta ne bi mogel vzdržati pritiska vodovja. Da se poplava mesta prepreči, je bilo treba presekati tamošnji nasip ob reki, da se tako zniža silni pritisk vodovja, deročega doli po Mississippiju. S tem reka dobi dva iztoka, enega v jezero in drugega po navadni strugi do izliva v Mehški zaliv, ki je nekoliko milj daleč od New Orleansa.

Poročila o pretekih povodnjih so bržkone najtačnejša proročavanja, ki jih izdaje federalni vremenski urad. In svarila se izdajajo toliko časa vnaprej, da je mogoče ukreniti potrebno v sili.

Svarila vremenskega urada imajo velikiški pomen za prizadete prebivalce, ki se po njih nemudoma ravnaajo, daš morda splošno občinstvo o njih veliko ne izve, dokler ni zares prišlo do povodnji. Inženirji in nadzorni sveti, ki se brigajo za nasipe ali jezove ob reki, organizirajo tako svoje delavce in spravljajo vse potrebne priprave na lice mesta. Nasipi se učvrščajo in prebivalstvo se opozarja na pretečo nevarnost. Ali v porečju dolnjega Mississippija prebiva mnogo flosč zamorskih farmarjev in delavcev s svojimi družinami, ljudje, ki dostikrat obtičijo v svojih hišah in rajši splezajo na strehe sredi poplave, namesto da bi utekli, ko so posavarjeni.

Dokler bodo ljudje poskušali držati vodovje Mississippija in njegovih pritokih rek znotraj ozkih mej, do tedaj bodo morali obračati stalno pozornost na nevarnost povodnji. V minulih dobah se je reka sama brigala za to po svoje in si napravila obsežna odtokišča. Človek pa je zgradil čez 2000 milj nasipov, da napelje tok vodovja znotraj struge, njemu ugodne. Nasipi so tako napravili, da bi morali vzdržati pritisk struje, in zares dobro držijo. Ali ako se voda cedi skozi malo luknjo v nasipu, razpoka lahko postane večja in deroča struja se izlije v planjavo onkraj nasipa, kakor se je to zgodilo v povodnji pri Daytonu. Dasi so ti nasipi zgrajeni vedno višje in višje, in dasi jih postavljajo vedno bolj proč od brega, nekeje celo dve milj daleč, vendar reka utegne ob priliki zahtevati in si vzeti več prostora.

Nekoliko stotin dolarjev, potrošenih za laboratorijske študije o poplavih, bi preprečilo mnogo milijonov škode, kakor trdi ameriško društvo civilnih inženirjev in ameriško društvo mehaničnih inženirjev. Federalna vlada in države so potrosile mnogo stotin milijonov dolarjev v poskusih, da rešijo

ZARKOMET

Banditi imajo kaplane.

Mehiški klerikalci se izgovarjajo, da duhovni, ki se nahajajo z banditskimi vstaškimi četami, služijo kot vojaški kaplani. Vsaka krščanska armada ima svoje vojaške kaplane. Tako jih ima tudi mehiška "armada", ki ropa in sežiga vlake s potniki vred in katere geslo je "Viva Cristo, el Rey".

Ali more kdo pogoltniti to? Jaz ne morem. Kdor more, ima želodec noja.

Novice s kitajske fronte.

Novic bi bilo dosti, samo fronte ni nobene. (Angleži so Angleži. Niso Kitajci. Kljub temu so v Sangaju, ki je kitajski. To mi ne gre v glavo.)

Konferencijska Zeneva.

V Zenevi imajo spet mednarodno konferenco, na katero so prišli povabiti tudi boljševike. S tem so priznali, da boljševiki de facto eksistirajo. Toda boljševiki so v manjšini, torej ne bodo odgovorni za polomijo, ki jo konferencijski naredijo. Amerikanci so tudi v manjšini. Drugače pa je veselo v Zenevi. Prohibicije tam ni, vreme je toplo, denarja je dosti in vse tržaške ter pariške kurbe so zdaj v Zenevi.

Lisjak A. No. 1.

Ce ima kdo dobro lisičjo kožo, naj jo pošlje v London. Lloyd George je kupec. On jih potrebuje še sedem. Kadar je Goerge v opoziciji, tedaj zagovarja delavce, takrat pa, ko je bil sam v vladi, je metal delavcem polena pod noge.

Potegnil se je za Ježa.

Ker sta se Krtačar in Krtačica spravila nad ubogega Ježa, mu hčem malo pomagati. Krtačarjevo računsko nalogo, ki je bila v Zarkometu dne 29. aprila, hočem, nekoliko obrniti. Oče pošlje sina na semenj s sto dolarji in mu naroči, naj kupi sto glav perutnine: puranov, kokoši in piščancev. Purne sme plačati po pet dolarjev glavo, kokoši po en dolar in piščance po pet centov. Koliko puranov, koliko kokoši in koliko piščancev je kupil sin? — J. Z., Pittsburgh, Kans.

Yes, za urednike ni nebes!

Neki pridigar je rekel oni dan v Grand Rapidsu, da v nebesih je odkazan prostor ljudem vseh poklicev, samo uredniki nimajo prostora, kajti uredniki se vsi, prav vsi, vsak dan lažejo.

Res je, da se mnogi uredniki vsak dan zlažejo, resnica pa je tudi, da se pridigarji najmanj stokrat zlažejo v vsaki pridigi.

Hudič ima rdeč klobuk kot kardinal...

Dragi K. T. B.! Gospod Gardina pravi, da nismo člani S. N. P. J. nič na boljšem kot so člani "kranske" katoliške jednote. Prosim, da mu posvetiš, da bo videl razliko. Razlika je velika. Pri "kranski" katoliški jednoti moraš samo enega Boga moliti in enega samega hudiča kleti; če tega ne delaš, te predsednik vrže iz jednote. Pri S. N. P. J. pa lahko moliš enega ali sto bogov in kolneš enega ali sto vragov — ali pa ne moliš in ne kolneš nobenega — in predsednik se ne zmeni zate. Vidiš, Gardina, tako je! To ni hudič, je zidar. — Milwaukeejski Jež.

Poplavljeni povod.

Mrs. Sipi še noče odnehati. Zločesta je ta stara majka. Nekaj nas plašijo, da pride še v Chicagu. Slabo je, slabo.

K. T. B.

vprašanje Mississippija, ali je še vedno mogoče, da ena sama razpoka v nasipu provzroči poplavo 5000 kvadratnih milj najrodovitejše zemlje na svetu in kar čez noč škodo kakih 25 milijonov dolarjev.

Ameriško ljudstvo je že nabralo približno štiri milijone dolarjev za pomoč poplavljenim v srednjem in južnem zapadu. Kdor hoče pomagati naj pošlje svoje prispevke ameriškemu rdečemu križu.

F. L. L. S.

Politični pregled po Jugoslaviji

**KAJ SO KLERIKALCI NA-
PRAVILI ZA LJUDSTVO V
ENOMESČNI VLADI Z
RADIKALI.**

(Izvirno Prosveti.)

II.

Za vse opisane usluge radikala-
lom so klerikalci prinesli Slove-
niji za prihrane — prazne jajčne
lupine — obljube in nade, ki pa
so sedaj, ko klerikalci niso več
v vladi, ostale prazne.

Dosegli so res, da sta odstav-
ljena oziroma premeščena veli-
ka župana ekspanziona orjuna-
tista. Toda novi veliki župan v
Ljubljani dr. Vodopivec, kleri-
kalni eksponent, izjavlja, na
prvi seji oblastne skupščine, da
so oblastne samouprave, kakor
jih predvideva SHS, take, kot
jih skoraj nima nobena država.
Najvišji klerikalni eksponent
idealizira isto samoupravo, o ka-
teri pravijo klerikalni listi, da
je hčerka centralizma, a cen-
tralizem najhujši škodljivec slo-
venskega naroda!

In klerikalci so samo zato do-
bili večino glasov v Sloveniji,
ker so se ljudstvo predstavljali
kot najhujši najodločnejši so-
vražniki belgrajskega centraliz-
ma in najneustrešnejši borci za
avtonomijo slovenskega naroda!
Vse tiste ugodnosti, ki so jih
klerikalci dobili za oblastne
skupščine, bodo odvisne od mi-
losti radikalnega finančnega mi-
nistra. In te ugodnosti so ne-
znatne. Klerikalci si štejejo za
svojo zaslugo, da je prešla na
prava deželna premoženja in
posesti v roke oblastne skupšči-
ne. Pa to je samo posebi umev-
na stvar. To je bila zahteva
vseh političnih strank v Slove-
niji, ki se je morala udeležiti,
čim je dežela dobila svoje za-
stopstvo v oblastnih skupšči-
nah. To so doslegli tudi radi-
čevci na Hrvaškem, čeravno so
bili in ostali v opoziciji. To to-
rej ni nobena klerikalna pridobit-
ev.

Edina dobra stvar, ki jo
klerikalci v proračunski zakon
vnese, je povišanje plač cestar-
jem, ki so bili do sedaj sramot-
no nizko nagrajeni ter zato tu-
di niso mogli vestno vršiti svoje
naloge. Toda to bi lahko dose-
gli klerikalci tudi v opoziciji, ker
bi ne smela nobena stranka na-
sprotno malenkostnemu zvi-
šanju sramotno nizkih plač.

Ljudstvo ima torej s peto
enomesčno klerikalno sovlado v
Belgradu nove skušnje. Ljud-
stvu so sami klerikalci s svojim
političnim delom odprli oči, da
se ne sme zanašati na ministra
in klerikalne in liberalne vodi-
telje, temveč samo na sebe, na
svoje organizacije in svojo za-
vednost. Škoda je nepreceni-
ljiva, da je delavstvo tako razcep-
ljeno in delavske frakcije tako
zaslepljene, da ne morejo stvo-
riti močne enotne fronte, moč-
nega enotnega tiska, ki bi znal
in mogel vse to razložiti. Ljud-
stvo ima delavstvo mesto kakih 12
tednikov s par sto naročnikov
en velik dnevnik in en dober te-
dnik, ne bi se upali klerikalci in
ostali kapitalisti voditi ljudstva
tako za nos kot ga vodijo dana-
s.

Ne bi se upali glasovati za da-
vek na ročno delo od zaslužkov,
ki danes ne dosežejo niti ekvi-
valenta minimuma. Ne bi se u-
pali gajziti parlamentarnih na-
čel in zagovarjati volilnega tero-
ra, potem pa pričakovati, da bo
ubogo brezpravno delavstvo
glasovalo zanje. Pomen tiska,
močnega dnevnika in močne
enotne organizacije se torej naj-
bolj kaže v tej reakcionarni do-
bi.

Kdaj bodo delavci spregledali
in prisilili svoje voditelje, da
spregledajo?

Zalostna smrt. V Jurjevcah
pri Ribnici je že pred 6 tedni na
nepojasnjen način izginil sploš-
no priljubljeni tesar Jernej Iler-
šič, star okoli 50 let. Vsa poiz-
vedovanja so ostala dolgo za-
pazena, čeprav je županstvo razpi-
salo celo nagrado za onega, ki
bi ga našel. Dne 19.

april pa so Ileršiča neopričako-
vano našli utopljenega pod mo-
stom na cesti Sušje-Nova Stifca.
Telo je bilo seveda že v razpada-

ječem stanju. Kako je zašel ne-
srečnej v vodo, še sedaj ni po-
jasnjeno. Skoro izključno je, da
bi izvršil samomor. Najbolj ver-
jetno je domnevanje, da se mu
je pripetila usodna nesreča. Na
dan svoje smrti je Ileršič tesar
pri nekem gospodarju v Sušjah.
Očividno je na povratku proti
domu zvečer vsled narasle vode
zavrel v potok in utonil. Pokoj-
nik je zapustil ženo in nepre-
skrbljenega sina.

Fantovski pretep v Stopičah.
V Zefranovi gostilni v Stopičah
so se stekli radi deklet fantje
dveh vasi. Težko ranjen je oble-
žal Jože Turk iz Oreha.

Smrtna kosa. V Ljubljani je
umrla Pavla Levčeva roj. Mrak.
vdova po dvornem svetniku in
znanem slovenskem književniku
Franu Levcu. — Dne 19. aprila
je umrla v Vikreah pod Smarno
goro Kati Fiala roj. Bevc sopro-
ga kavararja. — V Stepanji
vasi je umrl Janez Komatar, po-
sestnik.

Zopet nesreča pri Lazah. Iz
gozda pri Lazah je pomagal 20.
aprila železniški delavec France
Peravšek spravljati po drči ne-
kemu tamšnjemu posestniku v
dolino hode. Po delu je Perov-
šek sedel ob progi, da zavzame
skromno južno. Ob 8.20 je pri-
vozil po progi tovorni vlak št.
642, kateremu se je hotel Perov-
šek umakniti. Ker pa se je nag-
nil z glavo preveč nazaj, ga je
udaril cilindrični lokomotivni v
levo središče. Nesrečnejša je sunek
odbil ter ga vrgel v jarek. Stroje-
vodja, ki je opazil nesrečo, je
takoj ustavil vlak, naložil Pe-
rovškova v službeni voz in ga od-
peljal s seboj v Ljubljano. Na
glavnem kolodvoru so ponesre-
čenca naložili na rešilni avto ter
ga odpeljali v splošno bolnico,
kjer so ga zdravniki takoj ope-
rirali. Perovšek, ki ima razbito
lobanjo, je bil še drugi dan v ne-
zavesti. Njegove poškodbe so
tako težke, da obstaja, da obsto-
ja nevarnost, da jim podleže.

Srebrno poroko sta slavila 17.
aprila na Vranskem knjižničar
v Ljubljani Lavoslav Schvent-
ner in soproga Vekoslava.

Življenje in umiranje v Ljub-
ljani. Glasom zdravstvenega iz-
kaza mestnega fizikata se je od
15. do 22. aprila rodilo v Ljub-
ljani 35 otrok (22 moškega, 13
ženskega spola), med temi 1
mrtvorjenec, umrl pa je v tej
dobi 10 moških in 12 žensk, sku-
paj torej 22 oseb in sicer: 5 oseb
za jetiko, 4 za boleznijo na srcu,
2 za ostarelostjo, 1 za rakom, 1
za pljučnico, 1 za prirojeno sla-
bostjo, 1 vsled smrtne nezdgo-
de, 7 oseb pa vsled drugih naravnih
smrtnih vzrokov. Izmed umrlih
je 5 oseb doseglo starost nad
70 let, trije otroci pa so umrli v
prvem letu starosti. Na nalezi-
ljivih boleznih je obbolelo 5 oseb: 3
na dušljivem kašlju, 2 pa na vra-
ničnem prisadu.

Produkcija premoga v Slove-
niji. Produkcija premoga je v
nekem oziru barometer gospo-
darstva stanja v državi. Vsa-
ko zmanjšanje ali povečanje o-
brata v industriji, prometa na
železnih in drugih cestah, v pro-
dukciji premoga. Spremembe
v splošni konjunkturi gospodar-
stva se najprej pojavijo pri pro-
dukciji in oddaji premoga, v ko-
likor na produkcijo in oddajo ne
vplivajo drugi faktorji (n. pr.
sezonsko valovanje). Zaradi važ-
nosti te produkcijske statistike
za presojo gospodarskega sta-
nja v državi in razvoja konjuk-
ture bomo odslej redno prina-
šali podatke o produkciji in od-
daji premoga v Sloveniji. Redni
podatki za vsa država nam, žal
niso dostopni.

V zvezi z normalizacijo raz-
mer na svetovnem tržišču pre-
moga po končanem štrajku an-
gleških rudarjev je tudi produk-
cija premoga v Sloveniji padla
na nivo, ki odgovarja normal-
nemu razvoju. V rudnikih Slo-
venije se je v februarju t. l. na-
kopalo 168,021 ton premoga, v
januarju pa 173,108 ton, na-
pram 184,746 tonam v decembru
in 174,075 tonam v novembru
1926.

Kakor znano, je produkcija
premoga v letu 1926 znatno na-
zadala; šele v zadnjih dveh
mesecih pr. l. je dosegla, oziro-

ma prekoračila odgovarjajočo
produkcijsko številko 1. 1925. V
januarju je produkcija nezna-
tno zaostala za produkcijo v
istem mesecu pr. l., medtem ko
je v februarju navzile absolut-
nemu nazadovanju produkcije
prekoračila odgovarjajočo lan-
skoletno produkcijo za 20,378
ton ali 18,7%.

Premogovniki so v februarju
oddali (v oklepaju podatki za
januar): železnicam 82,835 ton
(84,496), brodarstvu 632 (262),
industriji 43,809 (43,587), raz-
nim strankam 15,424 (15,646);
sami so porabili 11,790 (11,732),
izvozili pa so 3,619 ton (3,240
ton). Celokupna oddaja je zna-
šala 158,111 ton (158,965 ton).
Ker je bila produkcija večja ka-
kor pa oddaja, so se zaloge po-
večale od 57,985 ton koncem ja-
nuarja na 67,895 koncem febru-
arja.

Število zaposlenih delavcev se
je skrdilo od 9432 v januarju na
9325 v februarju. V ostalem je
bilo zaposlenih 270 uradnikov in
257 paznikov.

V splošnem se opaža, da so se
oddaje možnosti za premog iz-
boljšale, če upoštevamo, da je
bilo povečanje produkcije in od-
daje koncem pre. leta v glavnem
le posledica pomanjkanja
premoga na svetovnem trgu.

IZ PRIMORJA

Mussolinija je razžalil dne 17.
aprila brezposelni mizar Rihard
Klede v Gorici. Arretiral so ga
in čez tri dni postavili pred so-
dne, ki so ga obsodili na 6 me-
secev zapora in 628 lir globe.
Klede je govoril nekaj o Musso-
linijevem strahopetstvu.

Fašistični sindikati v Trstu.
Povodom delavskega praznika
21. aprila se objavljajo številke
posameznih sindikatov, da jav-
nost izve, kako so močne fašis-
tične organizacije. Industrijski
sindikat šteje 20,775 članov,
trgovski 5800, poljedelski 1760,
transportni 4300, bančni 750 in
intelektualni 1360. Dostavlja se,
da je bilo treba premagati silne
težkoče, predno se je prišlo do
tega članstva.

Tujski promet v Trstu lanske
leto. Fašistično glasilo prinaša
izkaz tujskega prometa v Trstu
za 1926. Tujece je bilo 176,922.
Impozantno število, ki pa takoj
izgubi svojo veljavnost, ko iz-
veš, da je bilo med temi tuji-
ci 135,550 Italijanov iz starih pro-
vinc. Inozemcev je bilo le 41,372.
Jugoslovenov je došlo lani v Trst
8009, Avstrijcev 10,868, Čeho-
slovakov 4777, Poljakov 504,
Madžarov 3041, Nemcev 5801.
List pravi, da kaže Trst atrak-
cijo za regnikole. No, ti pridejo
enkrat pogledat Trst, potem jih
pa ne bo več. Svoječasni promet
iz zaledja in raznih držav je bil
za Trst vse bolj izdaten kakor
sedanj, in če je bilo l. 1913. v
Trstu 111,903 tujecev, se je to
vse drugače poznalo v tržaških
denarnicah, kakor pa lanske do-
tok "tujecev", čeprav je večji za
65,000!

Umrl je v Trstu znani sloven-
ski gostilničar Dragotin Ukmar.
Dosegel je starost 69 let.

Italijanizacija primkov. Ko
je bil objavljen zakon za itali-
janizacijo primkov v Podalpiju in
so fašistični listi napovedali raz-
tegnitev zakona na Primorje, se
je oglašilo mnogo Italijanov pro-
ti nameravani izpremembi pri-
mkov. Reklamo, da se zadovolji-
jejo z italijansko ortografijo
svoje slovenskega ali hrva-
škega primka, tako se je pisal
oče in ded in oni hočejo ostati
pri svojem neobrnjenem pri-
mku. Vsako predruženje bi ža-
lilo spomin na drage njihove
prednike. "Piccolo" tega ne vpo-
števa nič, marveč pravi, da kar
je Rim sklenil, to se mora iz-
vršiti. One Italijane, ki imajo
pomisleke iz raznih ozirov, zmer-
ja z bojazljivci, omahljivci in
sovražniki italijanstva. Napove-
dana italijanizacija najbrže ne
podej tako gladko izpod rok, ka-
kor si jo razlaga ultrafašistični
tržaški dnevnik. Seveda bo fa-
šistični pritisk velik ali tudi od-
por primorskih Italijanov samih
ne utegne biti nič majhen. To se
vidi že iz "Piccolovih" groženj
na naslov "indolentnih" in
"mlačnih", ki ne bojejo nič ali-
o izpremembi svojih primkov.

Slovenec-misliljo-fašistični mo-
gelniki menda kar diskreditirajo
primke. Odločen odpor bo goto-
vo kaj zalegal.

AMERIŠKA ZGODOVINA V MAJU

**JAMESTOWNSKA
NASELBINA.**

(13. maja, 1607).

Jamestown v Virginiji je bi-
la prva trajna angleška nase-
lbina v novem svetu in se lahko
smatra kot začetek današnjih
Združenih držav. Jamestown-
ski naselniki so bili odposlani od
neke angleške družbe, ki je ho-
tela ustanoviti tobačne plantaže
v Virginiji. Doživeli so težke
izkušnje in so bili kmalu razo-
čarani z novim svetom. Dva-
krat so bili že na tem, da opu-
stijo naselbino, ali držal jih je
skupaj njihov odločni voditelj,
John Smith, ki je jim pripovedo-
val svoje geslo, "da ničesar se
ne da doseči brez težkega de-
la."

L. 1607 je bilo v Jamestownu
približno 60 lesenih hiš. V ju-
liju l. 1619 je tam zborovala
prva zakonodajna zbornica. Trd-
njava je bila zgrajena l. 1684.
Tekom nekega upora proti an-
gleški oblasti je bil Jamestown
popolnoma vpepeljen, bil je pa
nanovo zgrajen in je zopet zgo-
rel. Od tedaj ni nikdar več
vstal od mrtvih. Razvalina
Jamestowna, "zibel ameriške
republike", se sedaj ohranjajo
kot zgodovinska relikvija.

V začetnih dobah kolonije je
zemlja bila skupna last vseh,
kasneje pa je vsaka družina do-
bila kos zemlje v svojo privatno
posest. Neki švedski potnik, ki
je obiskal Jamestown l. 1748, je
tako opisal poljedelske navade
prvih kolonistov: "Oni ne po-
gnojijo svojih koruznih polj,
marveč, čim je kos zemlje iz-
črpan radi stalnega sajenja,
trebljajo in obdelujejo drugi
kos nove zemlje in, ko se ta iz-
črpa, lotijo se nadaljne nove
zemlje."

Suženstvo je bilo vpeljano v
Jamestownu l. 1619, ko je neka
nizozemska ladja izkrcala 20
črncev. L. 1671 je bilo v Vir-
giniji že 2000 sužnjev.

Zgodovinski pomen jame-
stownske naselbine leži zlasti v
tem, da je otvorila pot za pri-
hodno kolonizacijo severne A-
merike s strani Angležev. Dasi
se je prvi poskus ponesrečil, an-
gleški kapitalisti in plemiči so
se bili odločili kolonizirati Ame-
riko, pa če ne drugače tudi z u-

stanovitvijo kolonij dolžnikov v
zaporu in kriminalnih kaznen-
cev, kar so kasneje zares stori-
li.

**XVII. AMENDMENT K
USTAVU.**

(31. maja, 1913).

Prvi člen konstitucije Zdru-
ženih držav določa, da zakonod-
ajna oblast dežele bodi pover-
jena "kongresu Združenih držav,
ki naj obstoji iz senata in house
of representatives".
Senat mora biti sestavljen od
dveh senatorjev za vsako drž-
avo, izvoljenih od državnih le-
gislatur za dobo šestih let, pri-
čemer naj bo doba mandata ta-
ko urejena, da vsako drugo leto
poteče tretjina mandatov. Sen-
ator mora biti vsaj 30 let star,
mora biti vsaj 9 let državljan
Združenih držav in prebivati v
državi, ki ga izvoli. Državna
legislatura naj izpolni vsako iz-
praznjeno mesto v svoji dele-
gaciji, nastalo radi smrti ali
ostavke, ako legislatura ne zbu-
ruje, tedaj naj governor drža-
ve imenuje senatorja začasno.

Že od dle časa pa se je sma-
tralo, da je sistem indirektnih
volitev senatorjev zaatarel, in v
maju l. 1912 je kongres predlo-
žil državnim legisturam XVII.
amendment h konstituciji, ki
določa, da se senatorji imajo iz-
voliti potom direktnih volitev.
Amendment je bil ratificiran
(odobren) po predpisanih dveh
tretjinah vseh držav in je dne 31.
maja 1913 postal del ustave.
Amendment določa, da bodi sen-
at sestavljen od dveh senator-
jev za vsako državo, izvolje-
nih od ljudstva v dotični državi
za dobo šestih let, in da vsak se-
nator naj ima po en glas. Iz-
praznjena mesta naj se izpolni-
jo potom posebnih volitev, ali
legislature imajo pravico poobla-
stiti governorja, da sme začasno
imenoovati senatorja do dobe vo-
litev.

Direktno volitve senatorjev
so bile logična posledica demo-
kratičnih načel, na katerih so
bile ustvarjene Združene drža-
ve. Poleg tega je bilo mnogo
zlorab in škandalov pri izbira-
nju senatorjev s strani legisla-
ture. Novi amendment je stre-
mel za tem, da odpravi te po-
litične zlorabe. — F. L. I. S.

Potresni sunki v poplav- ljenem ozemlju

Potresne sunke so občutili v
treh državah, ki so najbolj
prizadete od velike misisipi-
ške poplave. Zopet ogroža po-
vodenj nasipe, ko se bliža vi-
šina poplave mehikemu za-
livu.

Memphis, Tenn., 7. maja. —
Ob treh danes jutraj so zazbi-
lali mesto lahki potresni sunki.
Okoliška mesta so poročala, da
so potresni sunki stresli mesta,
ne poročajo pa nikake nesreče od
potresega tremorja. Potresni
sunk je zmalj mesta v treh
državah, ki so najbolj prizade-
te od poplave. Mesta v Missou-
riju, Tennesseeju in Arkansasu so
bila prizadeta.
Dva odločna potresna sunka
so občutila naslednja mesta zgo-
di danes jutraj, a poročilo ne
pove, da je kaj škoda: Sikeston,
Mo.; Jonesboro in Blytheville,
Ark.; Paris, Union City, Dyers-
burg, Ripley, Covington in Mem-
phis, Tennessee. Računa se, da
je bilo potres čutiti na sto milj
v premeru.

New Orleans, La., 7. maja. —
Z naraščanjem povonji in ko se
višina vodovja bliža mehikemu
zalivu, se je bati da podere
povodenj še druge nasipe in je-
zove, ki branijo mesta. Skoro
ves serovshodni del države Louisi-
siane je pod vodo.

Monroe, La., 7. maja. —
Nasipi v bližini tega mesta so
v nevarnosti, da jih deroka vo-
da razdere vsako minuto; ker
voda stalno narašča. Mesto
Monroe šteje 30,000 prebival-
cev. — Rdeči križ ima sedaj v
oskrbi do dve sto tisoč od po-
vodnji prizadetih beguncev. —
Čikanski sklad rdečega križa za
poplavlence znaša s datj \$675-
000.

Washington, D. C., 7. maja.
Več zveznih senatorjev in kon-

gresmanov zahteva od predsed-
nika, da skliče takoj izredno za-
sedanje v zadevi velike misisipi-
ške poplave. Ako pa ne mara
Coolidge sklicati posebnega za-
sedanja, tedaj pa zahtevajo kon-
ferenco, da se kaj konkretnega
ukrene takoj v pogledu poplave
in prizadetega ljudstva.

Zanesljivo se poroča iz Wash-
ingtona, da odpotuje več senat-
nih komitejev v poplavljen o-
kraj. Poročajo tudi, da bo v
bodoče treba popolnoma preure-
diti kontrolo reke Mississippi,
da ne zadene farmarje v bodoče
taka katastrofa kot jih je letos.

**Michiganski governor vetiral
"duhajoci" zakon.**

Lansing, Mich. — Governor
Green je v petek zavrgel nov
prohibični zakon, ki ga je spre-
jela legislatura in ki je določal,
da lahko vsako izposlujete areta-
cije sosed, če le zaduža, da se v
hiši kuha žganje ali vari pivu.
Nova postava se je imenovala
"duhajoci" ali "vonjajoci" za-
kon. Governor je svoj veto pod-
prl z izjavo, da je novi zakon
preveč carističen.

**SEZNAM PRIREDB SLOVENSKE
ORGANIZACIJ V CHICAGU.**

Slovenski Sokol, spomladanski nastop
dne 21. maja v dvorani S. N. P. J.
"Sava," pevski zbor kluba št. 1 J. S.
Z., koncert v dvorani S. N. P. J.
dne 22. maja.

Pevsko društvo "Hovan", koncert
dne 29. maja v Hrvaškem domu,
So. Chicago.

Orkester S. N. P. J. — Koncert z mu-
zinskimi igro dne 29. maja v dvorani
S. N. P. J.

Piknik društva M. I. S. S. P. J., dne
19. junija pri Vidmarju v Willow
Springsu.

Piknik društva "Zarja", dne 27. ju-
nija pri Vidmarju v Willow
Springsu.

Mladinski oddelk društev S. N. P. J.
v Chicagu, piknik v La Grange pa-
rku, Forest Preserve, dne 31. julija.

Piknik društva "Zvon" št. 70 J. S. K.
J., dne 4. julija pri Vidmarju v
Willow Springsu.

"Normalne razmere se vračajo v Nikaragvi"

Ameriški pomorščaki so končno
udušili revolto in zdaj se skle-
pa mir pod kontrolo ameriške-
ga orožja.

Washington, D. C. — V Nika-
ragvi je bilo te dni podpisano
premirje pod pritiskom Henry
L. Stimsona, ki osebno zastopa
predsednika Coolidgea. Stimson
je bil poslan v Nikaragvo, da iz-
posljuje mir med konservativci
in liberalci, ki so bili v civilni
vojni. Stimson je s pomočjo a-
meriških pomorških čet, ki so
okupirale vso deželo, prisilil
glavnega poveljnika vstajke ar-
made, generala Josea Moncada,
da je sklenil odložiti orožje.
"Konferenca", ki položila temelj
"stalnemu miru", se ima vršiti
takoj.

Coolidgevi pogoji za mir v
Nikaragvi, ki jih je Stimson
predložil obema strankama, so:
1) Obe sovražni armadi se ima-
ta razorožiti in oddati orožje A-
meričanom; 2) splošen mir mo-
ra priti takoj, da bo mogoče ob-
sejati plantaže v juniju; 3) vsem
vstašem, ki so doma in v izgnan-
stvu, se ima podeliti amnesti-
ja; 4) vsa zasežena ali zaplenje-
na privatna lastnina mora biti
vrnjena lastnikom; 5) liberalci
naj vstopijo v Diazovo vlado;
6) organizirati se ima nova ni-
karagviska policija armada na
nepristranski podlagi in povelj-
niki te armade morajo biti A-
meričani; 7) predsedniške volit-
ve v prihodnjem letu morajo
biti pod ameriškim nadzor-
stvom; 8) ameriški pomoršča-
ki ostanejo začasno v Nikaragvi,
in sicer v tolikem številu, da bo-
do lahko vzdrževali red in mir,
dokler ne bo organizirana nova
politija; 9) predsednik Diaz,
kateriga so priznale Združene
države, ostane na krmilu, dok-
ler ne bo izvoljen nov predse-
dnik leta 1928.

Vstaji se najbolj upirajo za-
adni točki. Oni so pripravljeni
takoj končati civilno vojno, če
Diaz odstopi in se imenuje ne-
vtralni predsednik, toda Stimson
jim je zagrozil, da jih Američani
razorože s silo, ako se ne podajo
zlepa.

Nikaragva je faktično postala
ameriška kolonija.

O strobojanju puritanske cenzure

Univerzitetni profesorji izjav-
ljajo, da je umazanost v cen-
zorjevi glavi, ne pa v knjigi.
Odmev zaplenbe "Dekame-
rona" in drugih "umazanih"
knjig.

New York. — Akcija zveznih
carinskih uradnikov v New
Yorku, ki so zadni teden začas-
no zaplenili več pošiljatev kla-
sičnih knjig iz Evrope, med
temi tudi zaloga Boccacciovega
"Dekameron" in cel zaboj
arabskih pravljic "Tisoč in ena
noč", na podlagi, da so te knjige
umazane in nesramne vsebine,
je takoj izzvala ostro kritiko v
profesorjih in drugih liberal-
nih krogih.

John Erskine, profesor angle-
ščine na Columbia univerzi, je
najbolj ogroženo obsodil to po-
četje vladnih organov. Njemu
so se pridružili tudi profesorji z
univerz Yale, Harvard, Amherst
in Chicago. Organizacija za-
ložnikov in avtorjev, ki pobija
vsaok neumnost in stupidno
cenzuro, je tudi stopila v akcijo.
Zadeva se bo prala pred sodišči.

Erskine je v svoji izjavi de-
jal: "Knjige, kot je Dekameron,
Tisoč in ena noč in druge, niso
umazane, pač pa je umazana pa-
met onih ljudi, ki diktirajo ame-
riškemu ljudstvu, kaj sme in
česa ne sme čitati. V naturi ni
nobene umazanosti. Obscene-
ta ali umazanost je mentalno sta-
nje ljudi. Zapiemba velikega
klasičnega dela, kakor je na pri-
mer "Dekameron", je nasilje
prve vrste. Edino oseba, ki uma-
zano misli, je zmorna storiti kaj
takega. Človek ni po svoji na-
turi umazan, toda nekateri ljud-
je ga hočejo po vsej sili imeti
umazanega. V omenjenih knji-
gah se res nahajajo groba dej-
stva iz življenja, toda zraven je
tudi veliko dobrega berila."

ZELO VAŽNO ZA NAROČNI- KE PROSVETE.

Po sklepu seje glavnega od-
bora S. N. P. J., zborujočega
meseca februarja, 1927, se PO-
VIŠA NAROČNINA ZA DNEV-
NIK PROSVETO ZA \$1.00.

BISERI IZ SVETOVNE LITERATURE

Maksim Gorki:
Hudičevi sprehodi
(Dolje)
Drugo potovanje.

Čitatelju morda ne bo znano, da so med pisatelji ljudje, ki zamenjujejo pisateljski poklic z onim krojača; uporablja jo namreč svoje pero kakor iglo, s katero šivajo tkanino svoje domišljije v obleko za resnico, da ji pokrijejo goloto. Taki pisatelji so potrebni, ker je mnogo bralcev, ki jim je resnica edina ženska, katere ne marajo videti gole. Po njihovem mnenju je resnica na vsak način stara in grda. Tudi med mojimi znanci je tak krojaški pisatelj. Sicer dosedaj ni napisal niti vrste, vendar pozna duh časa prav dobro, in ko se mu bo zdelo potrebno, bo napisal gotovo nekaj prav optimističnega, pomirjujočega kakor žledene kapljice, polno najlepših nad in najsilnejših vidikov v prihodnost, vse seveda natrpano s citati, zato pa brez ozira na dejstva in brez vsakega sledu originalnosti. Resnica se bo v tem stavu prikazala ne samo dostojno oblačena, temveč tudi ljubica, ker moj znanec je mož — z okusom.

Te dni me je obiskal ter me zapletel v razgovor o različnih

zanimivih rečeh. Spominjam se, da je začel pri Adamu, ter ga pohvalil namreč zato, ker si je prepašal boke ter s tem odkril načelo hlač. Potem se je dalj časa z dopadanjem pomudil pri dejstvu, da ne najdemo na zemlji — če le prav pazljivo opazujemo — ničesar, kar bi ne bilo odeto. Ceste so odete z blatom ali prahom, doline s travo, gorski vrhovi s snegom tudi nebo se čisto zagrinja z oblaki in vsaki štiriindvajset ur enkrat v nočno tmino.

"Oj koliko modrosti je v naravi!" je pri tem vzkliknil s polnim navdušenjem: Potem je govoril tudi o človeku.

"Vidimo," je dejal, "da so tudi ljudje vedno pokriti in da se neprestano trudijo, da bi kaj prikriili..." Nato je navedel celo vrsto dokazov za tozadevno veliko človeško modrost... Zaradi se ne spmim več vseh teh dokazov in dokazil, če se ne motim, je med drugim navedel zgled naših žensk, ki baje s svojimi žalnimi oblačili prikrijujejo le na nekaj način svoje veselje nad smrtjo soprega. Potem je navedel tudi časnike, ki običajno s citati iz tujih plodov zakrijejo pomanjkanje lastnih misli in izrazov...

Ker sem se pri njegovem govoru dolgočasil, sem se delal,

kakor da bi mu pritrjeval, s tiesto nado, da mu bo na ta način samo ob sebi prešlo veselje nad svojim klepetanjem.

"Slednjic, le pogledite!" je nadaljeval ter pokazal na pregrinjalo pred oknom, "mi se skrivamo celo pred solncem! Oj, kakšno čudovito soglasje je v tem splošnem prikrivanju! Da, celo solnce pokriva blesteči svit svojih žarkov s — svojimi madeži."

Tedaj sem bil naravnost očaran. V svojem srcu pa sem si mislil:

Ta človek, ki tolikanj zaupa ljudem in je tako prepričan o njihovi modrosti, je prav gotovo zagrešil nekaj zelo nizkotnega in ostudnega, da stremljivo po — prikrivanju. Ali izkazalo se je nekaj povsem drugačnega.

"Vidite torej, gospod," je dejal, "kako se ves svet, od najmanjšega praška pa do solnca vse odeva. Kaj pravite, zdaj k temu?"

"Jaz? Da; to je seveda zelo zanimivo," mu odvrnem.

"Aha! Tedaj mi pa, prosim, pojasnite, zakaj ste — pisali o hudiču?"

Ce bi me bili nenadoma imenovali za ministra, manj bi se bil začudil negoli sem se pri tem vprašanju.

"Vendar ne glejte me tako debelo! Ne delajte se vendar tako začudenega. Jaz vaše ravnanje odločno obsojam. Danes, bratec,

se vsak potrudil, da je feminist, tudi če je že poročen... Vi pa ste se naenkrat drznili prikazovati neko ženo v tako nesimpatični luči. To v splošnem, v posebnem pa žena, ki ste jo opisali, nikakor ne zasluži takega slovesa... ker ima prav, da, popolnoma — prav ima! Tekom njegovega trudapolnega in skrbni polnega življenja je glad in mrz razpela s njim... vsa človeška pomanjkanja! Slednjic je umrl! Kaj pa je na tem? Vsi bomo umrli... ta morda prej, oni pozneje, ali — lahko mi verjamete — umrli bomo vsi!"

Verjel sem mu ter molče pritrjal z glavo. Vendar mi je bil pogovor nevesel.

"Torej vidite, umrl je! Njega pa se je po njegovi smrti posrečilo, potem ko mu je darovala svojo mladost in vse svoje moči, da si je opomogla iz izkupička za njegova..."

"Kdo pa je ta — ona?" vprašam ves preplašen.

"Nu, ona pač, pisateljica žena, ki ste ga opisali. Ne delajte se vendar nevednega!"

"Ali vso stvar sem si sam naravnost izmislil! Bila je to božična pravljica."

"Oj, vi prav dobro veste, kako je vsa zadeva."

"Torej res? Torej res živi?"

"I seveda!"

"In je poročena s trgovskim uslužbencom?"

"Ne ravno s trgovskim uslužbencom, ali mislim z nekim postrežnikom. Vendar to ne spreminja dejstva."

"Gotovo ne... gotovo ne."

"In se sedaj ne sramujete? Kaj?"

"Ali čujte me! To je vendar le slučaj... vse ni bilo drugega negoli plod domišljije."

"Samo domišljija? Tega res ne morem verjeti. Pa tudi če bi bilo res, kako ste mogli biti tako nerodni in proizvajati domišljije, ki se krijejo z resnico? Veste, da kroži vest, da ste pravilno o hudiču napisali po direktnem naročilu nekakega literarnega fonda, ki stremljivo za tem, da zapuste vsi pisatelji pravico do založbe svojih del njemu in ne svojim ženam in otrokom?"

(Dolje prihodnjic.)

trepetom in nič dobrega ne slušate sem krenil na to rakovo pot in sem poiskal hišo.

Vrtna vrata so zaklenjena, za njimi pa skače ogromen voljčji pes, da se niti ne moreš približati vratom, tako besno se ponaša beštija.

Mimogredoči zakasneli šolarček mi pove, da gre g. poštar točno ob tričetrt na osem v urad, da je zelo hud in da njegov pes ne nosi nagobčnika.

Ob vogalu sosednje hiše čkam moža, ki ima mojo osudo v rokah. Točno ob napovedani uri se prikaže človek, ki ga izdaja obleka s poštnimi emblemi, da je lastnik usodne hiše. Zastaven mož, najbrže bivši orožnik, mrk, strog, pravi — poštni upravitelj.

Ko zapre vrata in ostane pes za plotom, hitim k njemu s časopisom v roki in naglo izblebečem namen svojega oblaka. Bože moj, kako je mož pobesnel! Vsa kri mu je mahoma planila v glavo, najezil je grozne brke, pokazal črnorumeni tope zobe — njegov pes pa bele, ostre in svetle — in hropeč bruhal name kopo psov, kakršnih še nisem slišal, kar sem živ.

Sipal je name tako grozna prokletstva, da bi se moral jaz vdreti v zemljo, ako bi bili še v tistih časih, ko so prokletstva tudi resnično kaj učinkovala.

Grozni potok žgoče besedne lave mu teče, da ne morem vmes. Ob mojem skrajnem nedoumevanju zaključim mož svoj temperamentni govor z besedami, že bolj umernimi, da jih brez strahu zapišem:

"Prekleti penzelj hudičev, če ne izgine takoj, te bo moj pes zdelal, da te lastna mati ne bo spoznala!"

Že sega po kljuki, da bi spustil name besno zver, ki skače visoko ob plotu in ga toliko da ne preakči.

Ni kazalo niti čakati niti ugovarjati; urnokrak pobegnem v sosednjo vežo.

Penzelj? Zakaj neki penzelj in zakaj vobče ta nebotična surovost? Ljudje v veži, domačini, pa se sladko smejejo; kar nič ogorčenja, kakor da se taki prizori često ponavljajo v tej okolici.

Na moje vprašanje pojasnjuje gospodar:

"Grob je Stebalar, res grob, ampak ljudje ga pa tudi zmerom dražijo..."

"Saj ga vendar nisem dražil! Vprašal sem ga za stanovanje, ki ga ponuja v malih oglaših."

"Saj to je, ker ga ne ponuja on. Nekdo si ga je privoščil in vi ste od večerja že sedemnajsti, ki ste tako naleteli. To ni nič, kar nič si stvari ne želite k srcu: penzelj pravi vsakemu, ko mu enkrat zmanjka, drugih besedi. Može je tem bolj divji, ker se boji penziranja in mu je zadnjič nekdo celo naročil "Upokojenca". Da ste slišali ta vihar."

"Kako pa vi živite s takim sosedom?"

"O, mi se zabavamo, kadar divja."

"Ala, pa ne da bi bili vi dali v časopis...?"

"O, ne, nikakor ne."

Poslovim se od prijaznih ljudi, ki se zabavajo na tak okreten način. Gredoč po ulici opazim, da gledajo iz oken in vrat sami veseli obrazi in po vsej ulici me spremlja polupritajen šepet: "Penzelj, penzelj..."

Tako se zabavajo na Rakovi jelši!

Na drugi poizkus me je zvalil oglaš, ki je priporočal dve sobi s kuhinjo in pritlikinami v centru mesta.

Stanovanje še čisti dobro, baš zame, tudi gleda cene, ali gospodar me je iznenadil z zahtevami, ki jim pri najboljši volji ne morem ugoditi.

Pri prvih besedah se postavi v pozo inkvizitorja:

"Ste oženjeni?"

"Da."

"Z naraščanjem?"

"Ne, z Marijo, rojeno Spicmoh."

"Mislim, ali imate otrok?"

Ročno zatajim svoja dva zlatoglavčka:

"Ne."

"Živali, pse, mačke ali kaj podobnega gojite?"

"Nimam ne psa ne mačke. Imam kanarčka, ki se ni bati potomstva."

"Tiči samo ponesnažijo stanovanje."

"Se danes ga zadavim. Ure a kukavico ne štejete med živali?"

"Ne. Imetje jo, samo ponoči mi ne bo smela kukati."

"Odvadim jo."

"Hišnega ključa vam ne morem dati. Izgubite mi ga kje, pa se bo vrstil vlom za vlomom."

"Dobro, vsak večer bom pred deveto doma."

"Imate znanca ali sorodnike, ki bi prihajali k vam?"

"Prepovem vstop v hišo."

"Lepo", se odahne gospodar.

"Vi ste dober najemnik. Stanarino boste plačali za dve leti naprej?"

"Bom videl, ali tako dolgo se ne maram vezati. Premislil bom."

"Le premisljuj stvar, prekleti penzelj!" Ročno izrečem priljubljeni izraz poštnega upravitelja Stebmalarja in smuknem skozi vrata. Iz razumljivih vzrokov ne čakam učinka, ampak prilično dobro korakam novim dogodkom naproti.

Zadnji dan dopusta sem si ogledal še tretje stanovanje — več jih v naši dolgi vasi ni — ki je bilo oglašeno v listih. To pot je torišče mojih prizadevanj Vodmat Ulica, imenovana po nekem neznanim velmožu slovenskem, je prašna in nečista, s kopicami otrok pred vsako hišo, in kaže obupno vnanje lice.

Preko dvorišča moram iti in preskakujem kupe smeti in razne navlake. Iz začetne stanodajalca, ki jih poznam iz oglasa, se razodene ljubko ime Urške Zabuhel, gostobesedne dame neopredeljivega socialnega stala. Sladka, maslena govorica in obilica svetih podob ter fotografij novih maš in duhovniških skupin dajo sklepati na globoko pobožnost in bogabožnost.

"Bodo videli, gospod," ji teče jeziček, "da jim bo vse pri nas."

Lepo, čisto in suho stanovanje se ne dobi vsak dan."

"Koliko pa zahtevate?"

"Klet ste tudi videli, je suha tudi drvarnica je prostorna."

"Najemnino povejte, gospa, pa se bova dalje menila!"

"Se pod streho naj pogledajo tam bodo imeli tudi svoj del, kamor bodo lahko spravljali stvari, ki bi bile po sobah v napoto."

"Tak povejte že ceno," vprašam nepotrpežljivo.

"En tavnent dinarekov na mesec," pravi sladko in z izrazom človeka, ki pripoveduje same ljubezne stvari.

"Kaj mislite, gospa? Boga bojte! Tako daleč iz mesta, okoli in okoli kupi smeti, vodovod preko dvorišča, pa kar tisoč dinarjev."

"Naj pogledajo, gospod, kako svetlo je stanovanje, samo solnce je vredno tristo dinarjev."

"Kar odbijmo teh tristo dinarjev. Prvič mi solnce ne morete dati, kadar bi ga rad imel, niti mi ga ne morete skriti, kadar bi me preveč peklo, drugič pa ali je vaše?"

"Stanovanje. Moje, moje, gospod."

"Ne stanovanje! Solnce! Ali je vaše, da ga prodajate? Solnce je božje in nas vseh, vi pa hočete trgovati z njim. Ali vas ni sram?"

Pogajanja so se razbila, ker nisem mogel plačati solnca, ki brezplačno obešava volkove in gade in ga samo uradniku zaračunava to pobožno in bogabože žensko sree!

A. P.

NA PRODAJ JE
dvonadstropna lesena hiša, neva garaža. Vprašajte za ceno in druga pojasnila na: 1814 So. Komensky Ave., Tel. Lawndale 8911. (Adv.)

Agitirajte za "Prosveto!"

MARK TWAIN:
MALI KLATEŽ
TOM SAWYER
Poslovenil I. Mulaček.

(Dolje.)

Ura je minila; učitelj je dremajoč sedel v svojem prestolu, ozračje je bilo polno šolskega brbljanja. Polagoma se je gospod Dobbins iztegnil, zazeval, odprl nato miznico, segel po knjigi in premišljeval, ali naj jo izvleče, ali pušči. Učenci so ga večinoma zaspano gledali; ali med njimi sta bila dva, ki sta z napetimi očmi opazovala njegove gibe. Gospod Dobbins je držal nekoliko časa razmišljen knjigo v roki, nato pa je vzel iz miznice ter se uravnal v stolu, da bi čital.

Tom je pogledal hitro Becky. Gledala je kakor preganjana, obupana žival, proti katere glavi je namerjena puška. Kakor bi trenil, je pozabil na svoj prepričanje. Urno, nekaj se mora storiti; bliskoma! Ta velika sila je omrtvila njegovo iznajdljivost. Dobleno! Evo rešilne misli! Hotel je planiti pokonec, zgrabiti knjigo, skočiti skozi vrata in pobegniti. Pa izvirštev sklepa se je zakasnila za trenutek in prilika je bila izgubljena — učitelj je bil odprl knjigo. O, da bi se Tomu samo za hip vrnila zamujena priložnost! Prepozno; ni je pomoči več za Becky, je dejal. Že v naslednjem trenutku je gledal učitelj po šoli. Vsa oko se je povesilo pod tem pogledom. Bilo je v njem nekaj, kar je navdajalo s strahom celo nedolžne. Nastala je tišina s presledkom, da bi človek lahko štel do deset. Učitelj je zbiral svoj srd. Nato je spregovoril:

"Kdo je strgal to knjigo?"

Niti glasu ni bilo čuti. Človek bi lahko slišal šivanko, ko bi padla na tla. Tišina se je nadaljevala; učitelj je motril obraz za obrazom, da bi odkril kako znamenje krivde.

"Benjamin Rogers, ali si ti strgal to knjigo?"

Tajitev. Drugi odmor.

"Jožef Harper, ali si jo ti?"

Druga tajitev. Vprico počasnih muk tega postopanja je postajal Tomov nemir vedno večji. Učitelj je pregledoval vrste dečkov, premišljeval nekoliko časa, nato se je obrnil k deklicam.

"Amy Lawrence?"

Zmajanje z glavo.

"Gracija Miller?"

Isti odgovor.

"Suzana Harper, ali si ti to storila?"

Novo zankanje. Naslednja deklica je bila Thatcherjeva Becky. Tom se je tresel od razburjenosti in brezupnosti položaja od nog do glave.

"Rebeka Thatcher — (Tom ji je pogledal v obraz; bil je bled od groze) — "ali si ti strgala — ne, glej me v obraz" — prosceje je vzdignila svoje roke — "ali si ti strgala to knjigo?"

Bliskoma je šinila Tomu v glavo misel. Skočil je pokonec in zakričal:

"Jaz sem jo!"

Cela šola je obstrmela nad toliko nespametjo. Tom je postal za trenutek, da bi zbral svoje raztresene misli; in ko je stopil naprej, da bi prejel svojo kazen, mu je žarelo iz oči ubogo Becky toliko iznenadjenje, taka hvaležnost in oboževanje, da se mu je zdelo, da poplačajo stokratno tepenje. V zavesti sijaja svojega dejanja je prejel brez vsakega krika najneumnejše udarce, kar jih je kdaj delil gospod Dobbins. Prav tako maloverno je vzprejel pomnoženo kazen, da mora ostati dve uri po končanem pouku v šoli — saj je vedel, kdo ga

bo čakal zunaj, ko bo konec njegovega jetništva.

Tisti večer je Tom legel spat poln načrtov maščevanja nad Templovim Alfredom; Becky mu je osramočena in skesana povedala vse in ni zamolčala niti svojega lastnega izdajstva. Pa celo hrepenenje po maščevanju se je moralo kmalu umakniti prijetnejšim mislim in končno je zaspal s poslednjimi Beckynimi besedami, ki so mu kot v sanjah zvenele v ušesih:

"Tom, kako si mogel biti tako plemenit!"

XXI. POGLAVJE.

Počitnice so bile pred durmi. Vedno strogi učitelj je postajal še strožji in natančnejši, kajti hotel je, da se šola na imenitni dan izkušne dobro izkaže. Palica in ravnilo sta mirovala redkokdaj — vsaj med mlajšimi učenci. Le najvecji dečki in mlade gospice osemnajstih in dvajsetih let so utekli šibi. In šiba gospoda Dobbinsa je bila precej izdatna; če tudi se mu je blestela pod lasuljo pleša, je bil mož srednjih let ni bilo v njegovih mišicah nobenega znaka kake slabosti. Čim bolj se je veliki dan približeval, tem izrazitejša je vrela na površje njegova strogost. Zdelo se je, da kaznuje z osvetljivim veseljem najmanjša pogreška. Zato so prebili najmanjši dečki dneve v grozi in trpljenju, noči pa v kovanju osvet. Nobene prilike ni so zamudili, da so ga jezili. Pa boj je bil nenehak. Plačilo, ki je sledilo vsakemu maščevalnemu uspehu, je bilo tako popolno in veličastno, da so se vedno umaknili z bojišča dečki, do dobro premagani. Naposled so se zarotili skupno in si izmislili načrt, ki je obetal sijajno zmago. Zaprilegli so sina napisnega slikarja, mu razodeli načrt ter ga prosili pomoči. Ta je imel zopet posebne vzroke, da je našel pri tem veselje, učitelj je bil namreč pri družini njegovega očeta na stanovanju in hrani in je dal fantu obilo povoda, da ga je sovražil. Učiteljeva žena je nameravala iti v nekoliko dneh na deželo in tako bi ne bilo ničesar, kar bi moglo onemogočiti načrt; učitelj se je vedno pripravil za velike priložnosti s tem, da se ga je nasrkal in slikarjev sin se je zavezal, da bo že vse uredil, ko bo učitelj zvečer pred skušnjo v primernem stanju kimal v svojem stolu; potem ga zbudi o pravem času in pohiti v šolo.

Končno je nastopil dan pričakovane priložnosti. Ob osmih zvečer je bila šola sijajno razavetljena in okrašena z zelenjem in cvetličami. Učitelj je stoloval na svojem prestolu na vzvišenem odru, za njim pa šolska tabla. Izgledal je dokaj prijazen. Tri vrste klopi na obeh straneh in šest vrst pred njim so posedli mestni dostojanstveniki in starši šolarjev. Na levi zadaj za vrstami meščanov je stal prostoren, začasen odar, kjer so sedeli šolarji, ki so se udeležili vaj tega večera; dolge vrste majhnih dečkov, ki so bili lepo umiti in tako oblečeni, da jim je bilo neznanost neprijetno; vrste nerodnih velikih fantov; snežnobele vrste deklic in mladih gospodičen, ki so bile oblečene v batist in muslin in se oditno zavedale svojih golih rok, starodavnega nakita svojih starih mater, koscev rdečih in modrih trakov in cvetlic v lasih. Ves ostali prestor so polnili šolarji, ki se niso udeleževali vaj.

Vaje so se pričele. Nastopil je zelo majhen deček in boječe deklamiral: "Teško da bi bili pričakovali od človeka mojih let, da bi govoril na javnem odru, itd.", ter spremljal samega sebe z mučno natanimi in krčevitimi gibi, kakor bi jih utegnil delati kak stroj — recimo, malo pokvarjen stroj. Dovršil je srečno, četudi hudo prestrašen in žel obilo priznanja, ko je naredil svoj prikljudni poklon in odstopil.

Malo dekletce sramečljivega lica je zašepetalo: "Micika in jagnje," se sočutje vzbujajoče poklonila, sprejela kos priznanja in se vsedla rdeča in srečna.

(Dolje prihodnjic.)

Iščem stanovanje

Bogu vdano prenašam križ, ki ga je usoda naprtila mojim šibkim ramam. Vsaok jutro vstanem zarana in hitim na postajo, da sem zaradi ljubega kruhka lahko točno ob osmih v uradu.

Ves dan sem z doma, niti žene niti otrok ne vidim, kakor izgubljen samec tavam po tem božjem svetu; zvečer pa poslušam jadikovanje verne zakonske družice:

"Sam Bog mi razloži, ali naj večno traja to divje življenje? Otroci te niti poznali ne bodo. Se spe, ko odhajáš in so že v postelji, ko prihajaš. Mirko bo go-den za šolo, ali misliš, da ga bom puščala ob petih zjutraj s teboj? Ali naj tudi otrok postane klatež brez doma in reda, kakor je postal njegov oče? O, saj pravim, prav nič te ni skrb, da bi dobil stanovanje v mestu!..."

Skratka, končalo se je s tem, da sem resno sklenil najti stanovanje. Kaj sem pa hotel? Ali naj mi žena ujde?"

"Do jeseni še počakam," je dejala, "če pa dotlej ne bo stanovanja, pa kar pojdem, da veš!"

A. P.:
Iščem stanovanje

Bogu vdano prenašam križ, ki ga je usoda naprtila mojim šibkim ramam. Vsaok jutro vstanem zarana in hitim na postajo, da sem zaradi ljubega kruhka lahko točno ob osmih v uradu.

Ves dan sem z doma, niti žene niti otrok ne vidim, kakor izgubljen samec tavam po tem božjem svetu; zvečer pa poslušam jadikovanje verne zakonske družice:

"Sam Bog mi razloži, ali naj večno traja to divje življenje? Otroci te niti poznali ne bodo. Se spe, ko odhajáš in so že v postelji, ko prihajaš. Mirko bo go-den za šolo, ali misliš, da ga bom puščala ob petih zjutraj s teboj? Ali naj tudi otrok postane klatež brez doma in reda, kakor je postal njegov oče? O, saj pravim, prav nič te ni skrb, da bi dobil stanovanje v mestu!..."

Skratka, končalo se je s tem, da sem resno sklenil najti stanovanje. Kaj sem pa hotel? Ali naj mi žena ujde?"

"Do jeseni še počakam," je dejala, "če pa dotlej ne bo stanovanja, pa kar pojdem, da veš!"

Ultimatum je tako strog, da ne vidim izhoda; zlasti zastrašen šole bi bilo skrajno potrebno, da dobim stanovanje v mestu.

Vzel sem si teden dni dopusta in zdaj se mečem ko ris v kletki od enega konca Ljubljane do drugega. Od Rudnika do Gornje Šiške pa od Sela do Viča je moj revir.

Se preden izidejo jutranji list, imam že krtačene odtiske malih oglasov, ki mi jih preskrbi prijatelj v tiskarni, napravim si bojni načrt in ob prvem svitu že čakam pred hišo, kjer se ponuja stanovanje. Vsaok bi vzel. Suho ali vlažno, z okni na cesto ali na dvorišče ali celo brez oken, s kuhinjo in brez kuhinje — samo da bi bila cena v skladu z mojimi vršinskiimi prejemki.

Včeraj sem stal o pol osmih pred hišo poštnega upravitelja Stebalarja; Pot na Rakovo jelšo št. 13. Nisem babjeveren, ali s

Ali ste že začeli

agitacijo za DNEVNIK PROSVETO? Kampanja je sedaj v polnem teku in prvi uspehi so se že pokazali. Ne bodite vi zadnji s prigrabljenjem v to kampanjo. Prižnite takoj! Pridobite svojega znanca in prijatelja, da se takoj naroči na Prosveto. Čaka vas lepa nagrada, če pošljete dve ali več obnovljenih naročnin; ali pa vsaj eno novo.

Brez odbite provizije ste za enega novega naročnika za pol leta upravičeni do knjige "JIMMY HIGGINS," vredno \$1; za celoletno naročnino dobite "SLOVENSKO-ANGLJSKO SLOVNIČO", vredno \$2, ali pa druge knjige iz založbe "Književna matica" v vrednosti \$2.

Za dve celoletni naročnini dobite lepo in debelo knjigo "AMERIŠKI SLOVENC", vredno \$5, ali pa druge knjige v vrednosti \$5.

Vsi bratje in sestre S. N. P. J., takoj na delo za nove naročnike! Zlasti pa dopisniki, ki pišete, kako priljubljena vam je Prosveta. Še z agitacijo dokazite, da vam je res priljubljena in da delate za njeno razširjenje.

Naročnina je za celo leto \$5, za pol leta \$2.50; za Chicago in Cicero celoletno \$6.50, za Evropo \$8.

IZPOLNITE IN VRAČUNAJTE VAŠ KUPON.

PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

Priloge dobite naročnino \$....., za katere pošljete Prosveto:

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

- AMERIŠKI SLOVENC — izvrstna krasna knjiga, obsega 682 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane \$5.00
- Slovensko-Angljska Slovnica — zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom ramih koristnih informacij, stane samo \$2.00
- Zakon Biogenesije — tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro \$1.50
- Pater Malaventura — V Kabaretu — zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaj rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami \$1.50
- Zajednaci — resnična povest in prava ilustracija dolejši akritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki \$1.75
- Jimie Higgins — krasna povest, ki jo je spisal slovit ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek \$1.00
- Zapiski 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo \$0.50
- "Hrbenica" — drama v treh dejanjih s prologom in epilogom — mehko vezana, stane samo \$0.25
- "Informator" — knjižica s vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J. — zelo priporočljiva za člane — stane samo \$0.20

Pišite ponje na:
KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ali ste že začeli

agitacijo za DNEVNIK PROSVETO? Kampanja je sedaj v polnem teku in prvi uspehi so se že pokazali. Ne bodite vi zadnji s prigrabljenjem v to kampanjo. Prižnite takoj! Pridobite svojega znanca in prijatelja, da se takoj naroči na Prosveto. Čaka vas lepa nagrada, če pošljete dve ali več obnovljenih naročnin; ali pa vsaj eno novo.

Brez odbite provizije ste za enega novega naročnika za pol leta upravičeni do knjige "JIMMY HIGGINS," vredno \$1; za celoletno naročnino dobite "SLOVENSKO-ANGLJSKO SLOVNIČO", vredno \$2, ali pa druge knjige iz založbe "Književna matica" v vrednosti \$2.

Za dve celoletni naročnini dobite lepo in debelo knjigo "AMERIŠKI SLOVENC", vredno \$5, ali pa druge knjige v vrednosti \$5.

Vsi bratje in sestre S. N. P. J., takoj na delo za nove naročnike! Zlasti pa dopisniki, ki pišete, kako priljubljena vam je Prosveta. Še z agitacijo dokazite, da vam je res priljubljena in da delate za njeno razširjenje.

Naročnina je za celo leto \$5, za pol leta \$2.50; za Chicago in Cicero celoletno \$6.50, za Evropo \$8.

IZPOLNITE IN VRAČUNAJTE VAŠ KUPON.

PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

Priloge dobite naročnino \$....., za katere pošljete Prosveto:

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov